

**MODULINIO
PROFESINIO
MOKYMO
SISTEMOS
KONCEPCIJA**

Parengta Europos Sąjungos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos biudžeto lėšomis, įgyvendinant projektą Nr. VP1-2.2-ŠMM-04-V-03-001 „Kvalifikacijų formavimas ir modulinio profesinio mokymo sistemos kūrimas“

TURINYS

ĮVADAS	4
1. MODULINIO PROFESINIO MOKYMO SISTEMOS PRINCIPAI	6
2. MODULINIO PROFESINIO MOKYMO SISTEMOS NUOSTATOS	6
3. MODULINIO PROFESINIO MOKYMO SISTEMOS SUDĖTINĖS DALYS IR PROCESAI.....	13
3.1. Modulinių programų parengimas	14
3.2. Modulinių programų įgyvendinimas	15
3.3. Mokymosi pasiekimų įvertinimas	16
3.4. Modulinio profesinio mokymo sistemos valdymas.....	17

ĮVADAS

Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 m. nuostatose (toliau – Strategijos nuostatos) įvardinta priemonė, kad Lietuvoje „*sukuriama lanksti ir atvira švietimo struktūra, sujungianti bendrąjį ugdymą, profesinį mokymą, studijas, formalaus, neformalaus mokymosi ir savišvietos formas į bendrą švietimo erdvę*“. Įgyvendinant šią priemonę jau nemažai padaryta: parengta ir 2010 m. gegužės 4 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 535 patvirtinta Lietuvos kvalifikacijų sandara (toliau – LTKS); Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme įteisinta, kad į bendrojo ir vidurinio ugdymo programas „*gali būti įtraukiami profesinio mokymo programų moduliai*“; 2010 m. rugpjūčio 27 d. švietimo ir mokslo ministro įsakyme Nr. V-1435 „Dėl formaliojo profesinio mokymo programų rengimo ir įteisinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ nustatyta, kad visos naujai parengtos kvalifikacijai įgyti skirtos formaliosios profesinio mokymo programos privalo būti modulinės; 2011 m. liepos 21 d. švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-1392 patvirtintame „Vidurinio ugdymo programos apraše“ pabrėžiama bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo suartinimo svarba. Modulinio profesinio mokymo sistemos koncepcija (toliau – Koncepcija) taip pat parengta siekiant prisidėti prie pastraipos pradžioje paminėtos Strategijos nuostatų priemonės įgyvendinimo.

Kvalifikacijos įgijimo proceso suskaidymas į modulius padidins profesinio mokymo sistemos lankstumą. Tai yra naudinga ir kvalifikacijos siekiančiam asmeniui, ir darbo pasauliui, ir švietimo sistemai:

- asmeniui padidėja galimybė savarankiškai konstruoti savo kvalifikaciją ją įgyjant ir tobulinant; sutrumpinti mokymosi laiką, įteisinant jau turimas žinias ir kompetencijas; pratęsti pradėtą mokymąsi po pertraukos kitoje profesinio mokymo įstaigoje ar net kitoje valstybėje;
- darbdaviams ir darbo biržoms lengviau organizuoti mokymus parenkant darbuotojus, jei jų kvalifikacija neatitinka esamų darbo vietų reikalavimų; darbdaviams ir profesinėms asociacijoms lengviau organizuoti dirbančiųjų kvalifikacijos tobulinimą;
- švietimo sistemai gerai organizuotas modulinis profesinis mokymas turėtų būti itin naudingas: turėtų padidėti profesinio mokymo prieinamumas ir patrauklumas; sumažėti švietimo sistemą anksti paliekančio jaunimo dalis; palengvėti profesinio mokymo programų atnaujinimas bei ankstesnio mokymosi vertinimo ir pripažinimo vykdymas ir kt. Visa tai turėtų prisidėti prie mokymosi visą gyvenimą idėjos įgyvendinimo.

Perėjimas prie modulinio profesinio mokymo dera su Europos Sąjungos iniciatyvomis - 2004 m. paskelbtais „Bendraisiais neformaliojo mokymosi ir savišvietos vertinimo ir pripažinimo principais“, 2008 m. Europos Parlamento ir Tarybos patvirtinta „Rekomendacija dėl Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sandaros (EKS) kūrimo“, „Europos profesinio mokymo kreditų sistema (ECVET) (2009) ir kt.

Koncepcijoje vartojamos sąvokos:

Atsakinga **institucija** - švietimo ir mokslo ministro įgaliota institucija profesinio mokymo sistemai tvarkyti.

Kompetencijų vertinimo **institucija** – teisės aktų nustatyta tvarka akredituotas socialinis partneris, kitas Lietuvos Respublikos juridinis asmuo, kitos valstybės narės juridinis asmuo arba juridinio asmens statuso neturinti organizacija ar jų padalinys, kuriems suteikta teisė vertinti asmens įgytas kompetencijas (Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas, http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=404449).

Kvalifikacijų tvarkymo **institucija** – švietimo ir mokslo ministro įgaliota institucija kvalifikacijų sistemai tvarkyti.

Centrinis profesinis **komitetas** – kolegiali, bendradarbiavimo pagrindu veikianči patariamoji institucija, koordinuojanti strateginius kvalifikacijų sistemos formavimo klausimus.

Sektorinis profesinis **komitetas** – kolegiali, bendradarbiavimo pagrindu sudaryta patariamoji institucija, koordinuojanti kvalifikacijų klausimus konkrečiame ūkio sektoriuje.

Kompetencija - gebėjimas atlikti tam tikrą veiklą remiantis įgytų žinių, mokėjimų, įgūdžių, vertybinių nuostatų visuma (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (Žin., 2011, Nr. 38-1804)).

Bendroji **kompetencija** – tam tikrų žinių, mokėjimų ir įgūdžių, taip pat asmeninių savybių dariniai, būdingi ir pritaikomi ne kurioje nors vienoje, o daugelyje profesijų (Profesinio rengimo terminų aiškinamasis žodynas/R. Laužackas. – Kaunas, 2005).

Mokymosi **kreditas** – mokymosi apimtys vienetas, kuriuo matuojami mokymosi rezultatai ir besimokančiojo darbo laikas. Vieneri nuolatinio mokymosi metai atitinka 60 kreditų.

Kvalifikacija - teisės aktų nustatyta tvarka pripažįstama asmens turimų kompetencijų arba profesinės patirties ir turimų kompetencijų, reikalingų tam tikrai veiklai, visuma (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (Žin., 2011, Nr. 38-1804)).

Kvalifikacijos vienetas – kvalifikaciją sudarančių kompetencijų derinys, turintis paklausą darbo rinkoje.

Profesinio mokymo programos **modulis** – iš anksto apibrėžta tam tikrai kvalifikacijai įgyti skirtos profesinio mokymo programos dalis.

Mokymosi pasiekimai – asmens mokymosi padarinys, kurį jis gali pademonstruoti kaip mokymosi rezultatą (Aiškinamasis kvalifikacijų sistemos terminų žodynas / rengėjai R. Gatautis, R. Gudauskas, O. Gurskienė ... [et al.]. – Vilnius: Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, 2008).

Mokymosi rezultatai – trumpas aprašymas, ką moksleivis ar studentas turi žinoti arba gebėti atlikti po mokymosi vieneto, dalyko, modulio, programos baigimo (Aiškinamasis kvalifikacijų sistemos terminų žodynas / rengėjai R. Gatautis, R. Gudauskas, O. Gurskienė ... [et al.]. – Vilnius: Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, 2008).

Socialiniai dalininkai - asmenys, asmenų grupės ar organizacijos, suinteresuotos profesinio mokymo/studijų institucijos veiklos kokybe ir galinčios daryti jai įtaką (mokiniai, mokytojai, darbdaviai ir pan.) (ETF Gloss. – Glossary of Labour Market Term and Curriculum Development Terms, ETF, 1997).

Profesinis **standartas** – tam tikro ūkio sektoriaus kvalifikacijų, joms įgyti reikalingų kompetencijų, vertinimo kriterijų ir metodų aprašas (Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas (Žin., 2007, Nr. 43-1627)).

Profesinio rengimo **standartas** – tam tikros kvalifikacijos įgijimo profesinio mokymo sistemoje reglamentas (Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas (Žin., 2007, Nr. 43-1627)).

1. MODULINIO PROFESINIO MOKYMO SISTEMOS PRINCIPAI

Siekiant užtikrinti dermę tarp visų Lietuvos švietimo sistemos grandžių ir sklandų perėjimą prie švietimo moduliais grindžiamo mokymo, Konceptcija remiasi Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (toliau – ŠĮ) įvardintais lygių galimybių, kontekstualumo, veiksmingumo ir tęstinumo principais, Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatyme (toliau – PMI) adaptuotais šiam švietimo sistemos sektoriui:

1. **Lygių galimybių** – profesinio mokymo sistema yra socialiai teisinga, ji užtikrina asmenų lygybę, nepaisant jų lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų; kiekvienam asmeniui ji laiduoja pirmosios kvalifikacijos įgijimą ir sudaro sąlygas tobulinti turimą kvalifikaciją ar įgyti naują.
2. **Kontekstualumo** – profesinio mokymo sistema yra glaudžiai susieta su šalies ūkinės, socialinės, kultūrinės raidos kontekstu, kartu su juo atsinaujina ir atitinka nuolat kintančius darbo rinkos poreikius.
3. **Veiksmingumo** – profesinio mokymo sistema, sumaniai ir taupiai naudodama turimus išteklius remdamasi veiksminga vadyba – tinkamais ir kartu su socialiniais partneriais laiku priimamais sprendimais siekia gerų profesinio mokymo rezultatų.
4. **Tęstinumo** – profesinio mokymo sistema yra lanksti, atvira, pagrįsta įvairių mokymo formų ir institucijų sąveika; ji sudaro sąlygas kiekvienam asmeniui mokytis visą gyvenimą.

Be to, remiamasi tokiais dabarties švietimo reformos aktualijais ir modulinio profesinio mokymo sistemos ypatumus atspindinčiais principais:

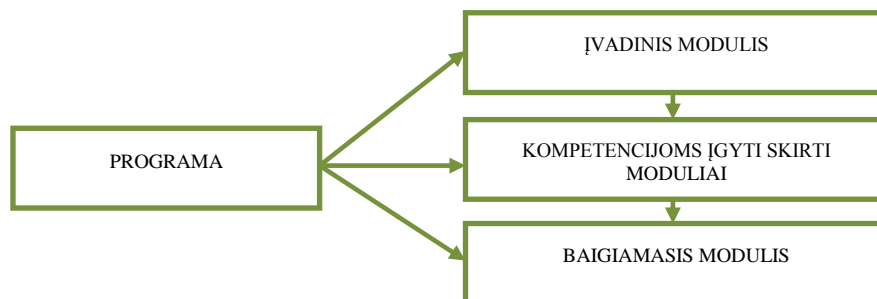
5. **Lankstumo** – yra sudaroma galimybė parinkti ar keisti atskirus profesinio mokymo programos modulius (toliau – modulis) atsižvelgus į asmens ir/ar darbo rinkos poreikius bei, tam tikrais atvejais, į profesinio mokymo įstaigos turimus išteklius.
6. **Prieinamumo** – modulinio profesinio mokymo sistema, sudarydama sąlygas pasirinkti prieinamiausias mokymosi formas ir optimaliai derinti mokymąsi su darbo rinkos poreikiais, praplečia galimybes mokytis įvairių poreikių ir gebėjimų asmenims.

2. MODULINIO PROFESINIO MOKYMO SISTEMOS NUOSTATOS

Bendrieji principai nustato ilgalaikius modulinio profesinio mokymo sistemos kaitos orientyrus. Žemiau pateikiamos nuostatos, kurios konkretizuoja, kaip įvardinti principai bus įgyvendinami pereinant nuo dalykais prie moduliais grindžiamos profesinio mokymo sistemos. Jie remiasi atlikta Lietuvoje ir kitose šalyse sukauptos moduliais grindžiamos mokymosi patirties analize ir atspindi dabartinę Lietuvos profesinio mokymosi kontekstą.

1. Formaliojo profesinio mokymo programos skirtos pirminiam ir tęstiniam mokymui, yra tinkamos įvairioms mokymosi formoms ir sudaro sąlygas tolesniam mokymuisi.

Kvalifikacijai įgyti skirtos modulinės profesinio mokymo programos (toliau – modulinė programa) apibendrinta struktūra pavaizduota 1 paveiksle.

1 pav. Modulinės programos struktūra

Įvadinis modulis skirtas susipažinti su profesine veikla ir profesinio mokymosi specifika. Jis taip pat apima turimų kompetencijų įsivertinimą, sudarant galimybę, pademonstravus atitinkamas žinias ir įgūdžius, įskaityti kai kuriuos programoje esančius modulius arba, jeigu asmuo nepakankamai pasirengęs mokytis pasirinktoje programoje, papildyti šią programą bendrojo ugdymo moduliais.

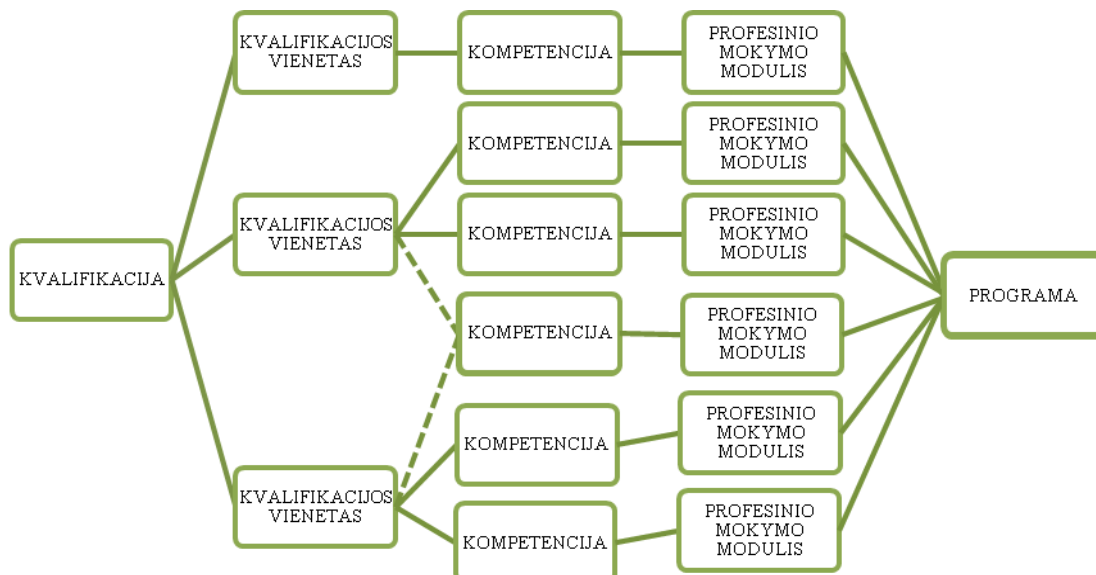
Kompetencijoms įgyti numatytuose moduliuose pateikiamas mokymo turinys, skirtas parengti asmenį veiklai, kuri būdinga kvalifikacijai, suteikiamai sėkmingai baigus programą. Šiai veiklai atlikti reikalingos kompetencijos apibrėžiamos atitinkamame profesiniame ar profesinio rengimo standarte.

Baigiamasis modulis skirtas apibendrinti mokymąsi ir ugdyti integracijos į darbo rinką įgūdžius.

Atlikus asmenų, turinčių ankstesnio mokymosi ar darbo patirtį, pasiekimų įvertinimą ir pripažinus turimas žinias ir gebėjimus, programos gali būti individualizuojamos.

2. Susiejant modulius su kompetencijomis, sudaromos palankios sąlygos lanksčiai organizuoti mokymąsi, kaupti ir perkelti mokymosi kreditus.

Tai realizuojama kompetencijoms įgyti skirtoje programos dalyje (1 pav.), mokymo turinį išskaidant į modulius 2 pav. parodytu būdu:

2 pav. Kompetencijoms įgyti skirtos programos dalies struktūra

Kvalifikacija susideda iš kvalifikacijos vienetų (toliau – vienetas), kuriems yra priskirti LTKS lygiai. Kvalifikacijoje gali būti skirtingų lygių vienetai. Jeigu vienetų lygiai skiriasi, kvalifikacijos lygis nustatomas pagal vyraujančią vienetų lygį, įvertinus vienetų svorį kvalifikacijoje pagal jiems priskirtų kreditų skaičių. 1-5 LTKS lygių kvalifikacijose gali būti iki 5 vienetų, tačiau kai kurios kvalifikacijos, ypač žemesnių lygių, gali turėti tik vieną vieneta.

Kvalifikacijos vienetas apjungia nuo 1 iki 5 kvalifikaciją sudarančių kompetencijų. Ta pati kompetencija gali būti įtraukta ne į vieną vieneta. Kiekvienai kompetencijai įgyti programoje suformuojamas modulis.

Taip suformuotas mokymosi turinys, jei tai leidžia medžiagos įsisavinimo nuoseklumo reikalavimai, sudaro galimybę asmeniui planuoti mokymosi procesą jam palankia kompetencijų įgijimo seka. Taip pat yra galimybė įgyti atskiras papildomas kompetencijas ar net vienetus, jei asmuo ar mokymosi užsakovas yra tuo suinteresuotas. Be to, tokia programos struktūra sudaro palankias sąlygas mokymosi kreditų kaupimui ir perkėlimui.

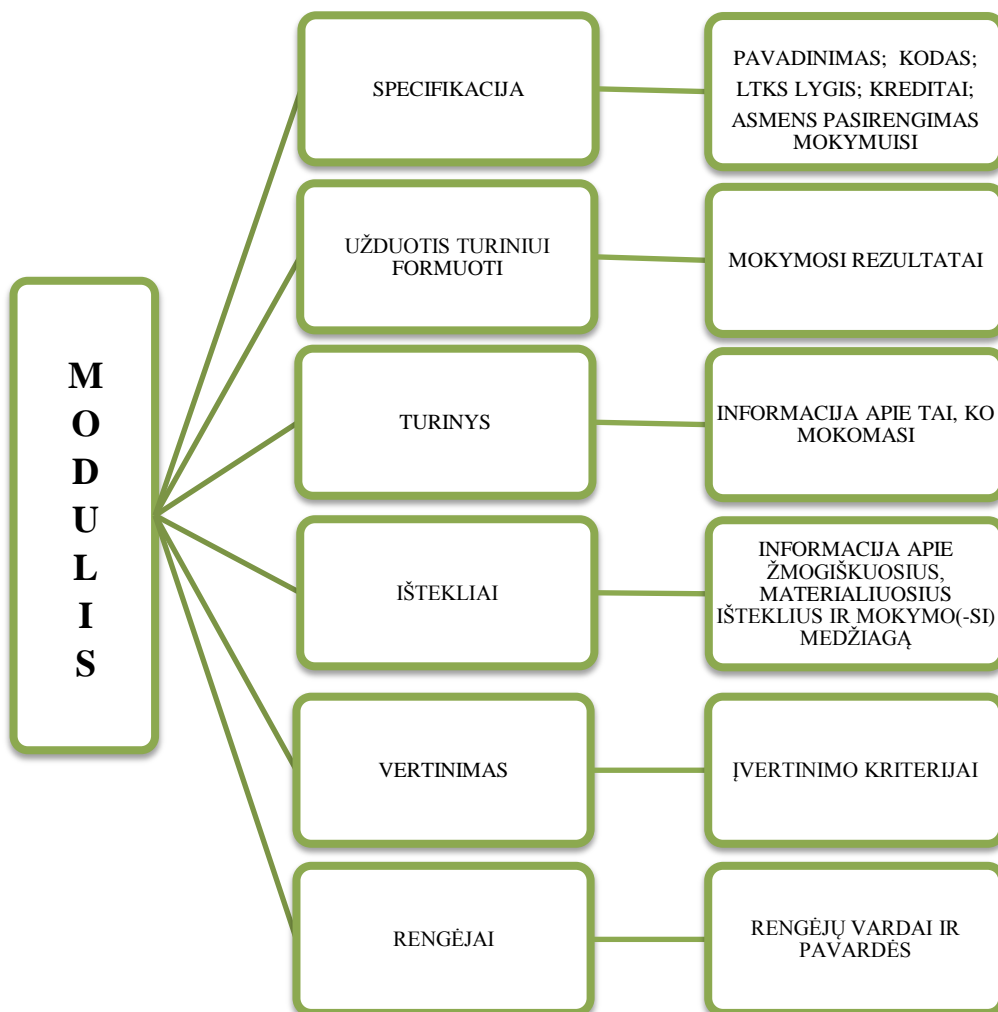
3. Planuojant ir vykdant profesinį mokymą plačiai taikomi žinių, gebėjimų ir kompetencijų, įgytų mokantis neformaliai, savarankiškai ar dirbant, vertinimo ir pripažinimo mechanizmai.

Visoje profesinio mokymo sistemoje nuosekliai ugdoma ankstesnio mokymosi rezultatų vertinimo ir pripažinimo kultūra. Pirmajame etape visi formaliojo profesinio mokymo teikėjai teisiškai įpareigojami prieš pradėdami mokymosi procesą įvertinti, kurias žinias, gebėjimus ir kompetencijas, numatytas programoje, besimokantysis jau yra įgijęs.

4. Viešai skelbiama informacija apie modulines programas yra išsamūs ir leidžia pasinaudoti visomis profesinio mokymo sistemoje esančiomis galimybėmis.

Vienas profesinio mokymo sistemos siekių yra kvalifikaciją įgyti ar ją tobulinti siekiančiam asmeniui arba mokymą užsakančiam darbdaviui suteikti galimybę maksimaliai priderinti planuojamą mokymą prie savo poreikių tiek turinio, tiek mokymosi vietos požiūriu. Tai galima padaryti modeliuojant mokymosi programą iš atskirų modulių. Todėl informacija apie kiekvieną modulį (nacionalinio lygmens aprašas, teikėjai ir teikėjų lygmens aprašai) turi būti viešai prieinama. Nacionalinio lygmens modulių aprašai ir licencijas juos teikti turintys teikėjai yra skelbiami Studijų, mokymo programų ir kvalifikacijų registre patalpintame Modulių kataloge, o teikėjo lygmens modulių aprašai – teikėjų internetinėse svetainėse.

Modulių aprašai turi būti išsamūs – juose turi būti nurodyti mokymosi rezultatai ir jų įvertinimo kriterijai, trumpai pristatytas mokymosi turinys bei apibūdintos mokymosi sąlygos. Mokymosi rezultatuose turi būti apibrėžta ir tai, kas bus pasiekta ugdant bendrąsias kompetencijas. Modulio aprašo struktūra pateikta 3 pav.

3 pav. Modulio aprašo struktūra

5. *Modulinė programa sudaroma iš privalomųjų ir pasirenkamųjų modulių atsižvelgiant į kvalifikacijos specifiką ir asmens bei darbo rinkos poreikius.*

Programos pagrindą sudaro privalomieji moduliai, skirti pagrindinėms kvalifikacijos kompetencijoms įgyti, ir pasirenkamieji, sudarantys galimybę lanksčiai prisitaikyti prie asmens ir darbo rinkos poreikių. Programose, skirtose 4-5 LTKS lygių kvalifikacijoms įgyti, gali būti įvedamos specializacijos. Norinčiam mokytis asmeniui privalu pasirinkti vieną iš siūlomų specializacijų.

Bendra privalomųjų ir specializacijos modulių apimtis turi būti ne mažesnė kaip 75 proc. visos programos apimties. Iš jų specializacijai įgyti skiriama 10-25 proc.

Likusią programos dalį sudaro moduliai, teikėjo ir/arba kvalifikacijos siekiančio asmens pasirinkti iš Modulių katalogo. Jie gali būti susiję su siekiama kvalifikacija arba nesusiję su ja (pvz., apdailininko rengimo programoje modulis iš santechniko rengimo programos arba pardavėjo rengimo programos). Esant poreikiui, teikėjas į programą gali įtraukti vietos darbo rinkos reikmes atitinkantį modulį, kurio apimtis neviršija 10 proc. bendros programos apimties. Kvalifikacijos siekiančio asmens pasirinkimui taip pat gali būti skiriama iki 10 proc. programos apimties.

Teikėjas gali siūlyti ne visas numatytas specializacijas. Teikėjas taip pat paskelbia, kuriuos pasirenkamuosius modulius jis yra pasirengęs teikti.

6. *Modulinės programos yra nacionalinio ir teikėjo lygmens.*

Nacionalinio lygmens modulinės programos yra Švietimo ir mokslo ministerijos įteisinamos ir įregistruojamos Studijų, mokymo programų ir kvalifikacijų registre ir elektroninės jų versijos skelbiamos Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro interneto svetainėje. Jos visiems profesinio mokymo teikėjams yra gairės rengiant teikėjo lygmens programas, kuriose, atsižvelgus į turimus išteklius ir vietinės darbo rinkos bei kvalifikaciją norinčių įgyti asmenų poreikius, pateikiamas mokymo turinys ir parengiamas mokymo planas. Teikėjo lygmens programos skelbiamos teikėjų interneto svetainėse. Nacionalinio ir teikėjo lygmens programų aprašų pagrindiniai panašumai ir skirtumai parodyti 1 lentelėje.

1 lentelė. Nacionalinio ir teikėjo lygmens programų aprašai.

	Nacionalinio lygmens programa	Teikėjo lygmens programa
Specifikacija	Nurodoma: - programos pavadinimas; - programos kodas; - suteikiama kvalifikacija; - LTKS kvalifikacijos lygis; - apimtis kreditais;	Nurodoma: - programos pavadinimas; - programos kodas; - suteikiama kvalifikacija; - LTKS kvalifikacijos lygis; - apimtis kreditais

	- asmens pasirengimas mokymuisi.	- asmens pasirengimas mokymuisi.
Įvadas	Aprašomi kvalifikacijos tikslai, jos struktūra, svarbiausios bendrosios kompetencijos, būsimos darbo ypatumai.	Nacionalinėje lygmens programoje pateiktas aprašymas adaptuojamas vietos kontekstui.
Įvadinis modulis	Įvardijami modulio paskirtį atspindintys mokymo tikslai	Pateikiamas modulio „Įvadas į profesiją“ aprašas. Esant poreikiui, nurodomi bendrojo ugdymo išlyginamieji kursai.
Privalomieji profesinio mokymo moduliai	Pateikiami visų privalomųjų profesinio mokymo modulių aprašai	Pateikiami detalūs visų privalomųjų profesinio mokymo modulių aprašai
Specializacijos profesinio mokymo moduliai	Pateikiami visoms numatytiems specializacijoms įgyti skirtų profesinio mokymo modulių aprašai	Pateikiami detalūs teikiamoms specializacijoms įgyti skirtų profesinio mokymo modulių aprašai
Pasirenkamieji profesinio mokymo moduliai	Pateikiami visų su kvalifikacija susijusių pasirenkamųjų profesinio mokymo modulių aprašai	Pateikiami detalūs visų teikėjo parinktų pasirenkamųjų profesinio mokymo modulių aprašai, įskaitant profesinio mokymo modulį skirtą vietinės rinkos reikmėms tenkinti, jeigu toks numatytas. Jeigu numatyta pasirinkimo galimybė besimokančiajam, nurodomi profesinio mokymo modulių, kuriuos mokykla yra pasirengusi teikti kaip pasirenkamuosius, pavadinimai ir kodai.
Baigiamasis modulis	Pateikiami mokymosi rezultatai, reikalingi suvokti integravimosi į darbo rinką ypatumus.	Pateikiamas modulio „Įvadas į darbo rinką“ aprašas.
Mokymo planas	-	Preliminarus mokymo planas
Programos rengėjai	Nurodomi programos rengėjų vardai ir pavardės	Nurodomi programos rengėjų vardai ir pavardės

Turintiems darbo patirtį asmenims, kurie jau yra pasiekę nemažą dalį kvalifikacijai įgyti reikiamų mokymosi rezultatų, ir specifinių mokymosi poreikių turintiems asmenims programos gali būti individualizuojamos.

Taip pat skiriasi nacionalinio bei teikėjo lygmens modulių aprašai (3 pav.). Pagrindiniai skirtumai tokie:

- nacionalinio lygmens apraše modulio turinys pateikiamas glaustai, nurodant teorinės dalies temas ir praktines užduotis. Pažymėtina, kad pateiktas temų ir užduočių sąrašas nėra reglamentuojantis. Priderindamas nacionalinio lygmens modulio aprašą savo reikmėms, teikėjas gali kitaip išskleisti mokymo turinį. Vienintelė būtina sąlyga - modulio turinys turi sudaryti besimokančiajam galimybę pasiekti visus modulio mokymosi rezultatus ir įgyti numatytą kompetenciją. Be to, teikėjo lygmens modulio apraše turinys turi būti aprašytas detaliau, kad suinteresuotas asmuo galėtų pagrįstai pasirinkti sau labiausiai priimtina teikėją.
- nacionalinio lygmens apraše nurodomi minimalūs reikalavimai žmogiškiesiems ir materialiesiems ištekliams bei mokymo(-si) medžiagai, kai tuo tarpu teikėjo lygmens apraše turi būti pateikta informacija apie turimus išteklius;
- nacionaliniame lygmenyje suformuluojami mokymosi pasiekimų įvertinimo kriterijai, leidžiantys nustatyti 3 baigusio modulį asmens mokymosi pasiekimų lygius: *patenkinamai* (atitinka slenkstinius reikalavimus), *gerai* ir *puikiai*. Teikėjo lygmenyje gali būti naudojama dešimtbalė įvertinimo skalė.

7. Modulinio profesinio mokymo sistema bus diegiama palaipsniui, perėjimo laikotarpiu teikėjų pedagoginis personalas bus parengiamas darbui su modulinėmis programomis, peržiūrint ir įgyvendinant programas bus glaudžiai bendradarbiaujama su socialiniais dalininkais.

Valstybė užtikrina, kad teikėjų, kurie įdiegia modulines programas, pedagogai turėtų galimybę išklaudyti specialų kursą apie modulinį profesinį mokymą, ir finansiškai remia šiuos mokymus.

Nacionaliniame lygmenyje socialiniai dalininkai į programų rengimą ir įgyvendinimą įtraukiami panaudojant Centrinio profesinio komiteto ir Sektorinių profesinių komitetų sistemą, o taip pat parenkant ekspertus programoms rengti bei joms vertinti.

Teikėjo lygmeniu su darbdaviais ar jų šakinėmis asociacijomis derinamos specializacijos, siūlomų pasirenkamųjų modulių sąrašas, atskirų modulių ar jų elementų mokymo darbo vietoje galimybės, baigiamojo modulio skirto įsiliejimui į darbo rinką vykdymo organizavimo tvarka.

8. Modulinio profesinio mokymo sistemos plėtra skatinama per jos pristatymą visuomenei ir įgyvendinant aktyvias profesinio mokymo patrauklumo didinimo priemones.

Visuomenės informavimui apie modulinį profesinį mokymą ir jo privalumus panaudojamos visos žiniasklaidos ir informacinių technologijų teikiamos galimybės, informacijos sklaidoje dalyvauja socialiniai partneriai, sukuriama efektyvi jaunimo ir suaugusiųjų profesinio informavimo ir konsultavimo sistema. Profesinio mokymo patrauklumui didinti organizuojamos mokinių

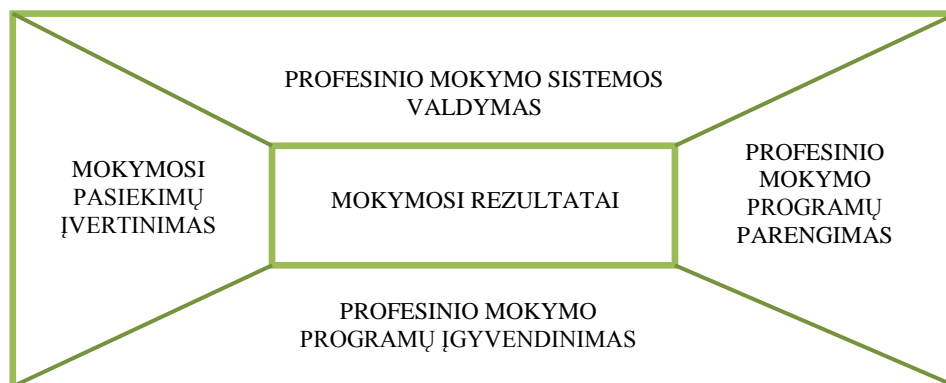
profesinio meistriškumo varžybos, bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai kviečiami profesinio mokymo įstaigų dirbtuvėse technologijų pamokų metu įsisavinti atskirus modulius, turinčius vertę darbo rinkoje, dirbantiesiems siūloma po darbo, ar išėiginėmis dienomis profesinio mokymo įstaigose įsisavinti jų kvalifikacijai pakelti reikalingus modulius, darbo netekusiems asmenims siūloma galimybė įsisavinti modulius, įgalinančius per trumpiausią laiką sugrįžti į darbo rinką, visiems asmenims, taip pat ir pensinio amžiaus, teikiama informacija apie galimybę profesinio mokymo įstaigose įsisavinti kasdieniniame gyvenime reikalingas kompetencijas suteikiančius modulius.

9. Modulinio profesinio mokymo sistemos efektyvumas užtikrinamas per savalaikį teisinį reglamentavimą, aiškų atsakomybių pasiskirstymą tarp visų atsakingų institucijų ir socialinių dalininkų bei reguliarią sistemos plėtros stebėseną.

Operatyviai parengiama reikalinga teisinė bazė, kurioje aiškiai apibrėžiama visų profesinio mokymo dalyvių atsakomybė. Tikslingai tobulinama atsakingų institucijų darbuotojų kvalifikacija. Atsakingos institucijos reguliariai vertina modulinio profesinio mokymo sistemos būklę, įvertinimo rezultatus skelbia viešai ir panaudoja planuojant tolimesnę veiklą.

3. MODULINIO PROFESINIO MOKYMO SISTEMOS SUDĖTINĖS DALYS IR PROCESAI

Profesinio mokymo sistema turi padėti asmeniui įgyti kvalifikaciją, ją tobulinti ir keisti, užtikrinti kvalifikacijų atitiktį šalies ūkio poreikiams (*Lietuvos Respublikos Profesinio mokymo įstatymas, 3 str.*). Tai rodo, kad profesinio mokymo ir kvalifikacijų sistemos yra tampriai susijusios. Todėl modulinio profesinio mokymo sistemos pristatymui panaudosime 4 pav. parodytą schemą, kuri yra analogiška nacionalinės kvalifikacijų sistemos schemai (*Lietuvos nacionalinės kvalifikacijų sistemos koncepcija, Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba, Vilnius 2007, 51 psl.*).

4 pav. Profesinio mokymo sistemos schema

Profesinio mokymo sistemos centre patalpinti mokymosi rezultatai, pabrėžiant, kad bet kuris mokymasis turi būti skirtas iš anksto numatytiems rezultatams pasiekti. Jei mokymas yra formalusis, mokymosi rezultatai yra apibrėžiami atitinkamame standarte. Iki šiol tai buvo profesinio rengimo standartai, kurie buvo parengiami kiekvienai kvalifikacijai atskirai. Ateityje numatoma, kad juos turėtų pakeisti profesiniai standartai, kuriuose, suderinus su socialiniais partneriais, bus apibrėžti reikalavimai svarbiausioms tam tikram ūkio sektoriui būdingoms kvalifikacijoms, apimančioms visus LTKS kvalifikacijų lygius. Jeigu mokymasis neformalus, mokymosi rezultatai turėtų būti suformuluoti pačioje neformaliojo mokymo programoje.

Toliau šiame skyrelyje pateikiama, kaip turėtų vykti profesinio mokymo sistemos procesai - programų parengimas, programų įgyvendinimas, mokymosi pasiekimų įvertinimas baigus programą ir profesinio mokymo sistemos valdymas - įdiegus modulinį mokymą formaliojo mokymo sistemoje, pabrėžiant tai, ką būtina atlikti, kad įdiegta modulinio profesinio mokymo sistema būtų efektyvi ir leistų pasiekti kokybiškus profesinio mokymo rezultatus.

3.1. Modulių programų parengimas

Modulių programų rengimas vykdomas nacionaliniu ir teikėjo lygmenimis.

Pagrindinis nacionalinio lygmens programų rengimo tikslas – pasiekti, kad suteikiamos kvalifikacijos atitiktų Lietuvos ūkio ir darbo rinkos poreikius bei Lietuvos kvalifikacijų sandarą. Programų aprašai rengiami vadovaujantis profesiniais arba, jų nesant, profesinio rengimo standartais. Programų rengimo ir įteisinimo procesą reglamentuoja atitinkamas švietimo ir mokslo ministro įsakymas, kuriame yra nurodoma atsakinga institucija, reguliuotini programų parametrai (pvz., minimalus įsisavintų kreditų skaičius tam tikro LTKS lygio kvalifikacijai įgyti), programos įteisinimo procedūros. Atsakinga institucija parengia ir, suderinusi su Centrinio profesiniu komitetu, patvirtina nacionalinių modulių programų rengimo metodiką, kurioje programų rengimo procesas detalizuojamas.

Nacionalinių programų kokybė užtikrinama konsultuojantis su Sektoriniais profesiniais komitetais ir ne rečiau kaip kas 5 metai išsiaiškinant socialinių dalininkų nuomonę apie programų atitiktį jų reikmėms ir atitinkamai atnaujinant programas.

Teikėjo lygmens programų rengimo svarbiausias tikslas – detalizuoti programų turinį, atsižvelgiant į turimus žmogiškuosius, materialiuosius išteklius ir mokymo(-si) medžiagą bei vietas ir norinčiųjų siekti kvalifikacijos asmenų poreikius. Atsakinga institucija teikėjams padeda parengdama *Modulių programų rengimo metodiką*, organizuodama atitinkamus mokymus profesijos mokytojams ir konsultuodama juos. Pasiekama, kad kiekvienas profesinio mokymo teikėjas galėtų gauti tokią pagalbą.

Programų kokybei užtikrinti panaudojami vidiniai ir išoriniai mechanizmai. Pirma, kiekvienas formaliojo profesinio mokymo teikėjas skatinamas įdiegti vidinę kokybės užtikrinimo sistemą, kurioje derama vietą užimtų parengtų programų kokybė. Antra, prieš pradėdamas mokyti teikėjas savo parengtą formaliojo mokymo programą turi suderinti su atsakinga institucija ir gauti Švietimo ir mokslo ministerijos licenciją. Trečia, vykdomas išorinis profesinio mokymo teikėjų vadybinės ir pedagoginės veiklos išorinis vertinimas ir stebėseną.

3.2. Modulinių programų įgyvendinimas

Modulinių programų įgyvendinimas apima visus formaliojo profesinio mokymo, o taip pat neformaliojo mokymosi ir savišvietos procesus, kurių metu besimokantieji asmenys įgyja konkrečias kvalifikacijas ar kompetencijas, aprašytas profesiniuose ar profesinio rengimo standartuose. Pereinant prie modulinio mokymo, profesinio mokymo sistemai iškeliamas tikslas - pasinaudojus išaugusiu mokymo proceso lankstumu, į profesinį mokymąsi įtraukti daugiau jaunimo ir dirbančiųjų, padėti įmonėms apsirūpinti reikiamos kvalifikacijos darbuotojais, tuo prisidedant prie Lietuvos ūkio konkurencingumo didinimo. Šio tikslo įgyvendinimas didžiają dalimi gula ant profesinio mokymo teikėjų, įskaitant praktinį mokymą vykdančias įmones, pečių. Kiti profesinio mokymo sistemos dalyviai turi padėti teikėjams šio tikslo siekti.

Perėjimas prie modulinio mokymo iš esmės keičia mokymo proceso organizavimą. Svarbiausi pokyčiai yra tokie:

- pirminiame profesiniame mokyme įteisinama galimybė pradėti mokymą ne tik mokslo metų pradžioje, o derinant mokymo poreikį ir teikėjo galimybes;
- moduliai yra savarankiški, juose integruojamos visos numatytai įgyti kompetencijai reikalingos žinios ir praktinis mokymas. Todėl mokant tam tikrą modulį dažniausiai dalyvauja ne vienas, o keli mokytojai;
- įteisinamas praktinės patirties, neformalaus mokymosi ir savišvietos formuojamasis vertinimas ir, esant poreikiui, mokymo programos individualizuojamos;
- pasikeičia tarpinis vertinimas – nuo žinių, baigus tam tikrą dalyką, ir įgytų gebėjimų praktinio mokymo metu, įvertinimo pereinama prie įvertinimo, ar baigus modulį yra įgyta numatyta kompetencija;
- formuojant teikėjo lygmens programas, įvedamas modulių pasirinkimas ir įteisinamas mokymas pagal atskirus į modulių katalogą įtrauktus modulius.

Kad paminėti ir kiti pokyčiai vyktų sklandžiai, atitinkamai pakoreguojami visi profesinį mokymą reglamentuojantys teisės aktai ir, esant poreikiui, parengiami nauji.

Didelis dėmesys skiriamas profesijos mokytojų rengimui ir jų kvalifikacijos tobulinimui. Pereinamuoju laikotarpiu visiems profesijos mokytojams sudaroma galimybė išklaudyti kursą, skirtą žinioms ir gebėjimams kaip organizuoti modulinį mokymą įgyti. Atitinkamai pakoreguojamos ir profesijos mokytojų rengimo programos.

Dar vienas veiklos baras, lemsiantis modulinio profesinio mokymo sistemos diegimo sėkmę, yra mokymo proceso aprūpinimas moduliniam profesiniam mokymui pritaikytomis mokymo priemonėmis, skirtomis mokiniams ir profesijos mokytojams. Tuo tikslu sukuriama mechanizmai, kurie garantuoti, kad kiekvienam į Modulių katalogą įtrauktam moduliui bus parengtos atitinkamos mokymo priemonės ir jos bus prieinamos suinteresuotoms institucijoms ir asmenims.

Mokymo proceso kokybę užtikrina teikėjas. Viena iš priemonių tam pasiekti yra reguliarus savo veiklos įsivertinimas, atliekamas pagal įdiegtą vidinę kokybės užtikrinimo sistemą. Kita priemonė – išorinis profesinio mokymo programų įgyvendinimo kokybės vertinimas, kurio metu teikėjai pasikeičia gerąja patirtimi ir, apibendrinus vertinimą nacionaliniu mastu, suformuluojamos tolimesnės tobulinimo gairės.

3.3. Mokymosi pasiekimų įvertinimas

Sudaromos sąlygos, kad bet kuris asmuo turėtų galimybę įvertinti savo turimas kompetencijas nepriklausomai nuo to, kaip jos buvo įgytos, ir gauti atitinkamą šalies mastu pripažįstamą pažymėjimą. Pažymėjimai yra trijų tipų:

- liudijantys apie įgytą kompetenciją;
- liudijantys apie įgytą kvalifikacijos vienetą;
- liudijantys apie įgytą kvalifikaciją.

Įvertinimo tikslas – patikimai nustatyti, ar asmens pasiekimai tenkina oficialiai nustatytus reikalavimus mokymosi rezultatams.

Vertinimą atlieka kompetencijų vertinimo institucijos, kurias akredituoja Kvalifikacijų tvarkymo institucija vadovaudamasi Vyriausybės nustatyta tvarka ir reikalavimais. Visų akredituotų institucijų kontaktiniai duomenys yra viešai skelbiami Kvalifikacijų tvarkymo institucijos internetinėje svetainėje. Suinteresuotas asmuo ar profesinio mokymo teikėjas gali kreiptis bet kuriuo nurodytu adresu ir derinti vertinimo laiką ir sąlygas. Informacija apie įgytų kompetencijų įvertinimo ir pripažinimo galimybes taip pat teikiama visose profesiniam orientavimui skirtose struktūrose.

Keičiasi vertinimo pobūdis – atsisakoma vertinimo skaidymo į teorinį testą ir praktinę užduotį. Teorinį pasirengimą vertinimo komisijos nariai patikrina bendraudami su asmeniu jam vykdant praktinę užduotį. Vertinimo procesą reglamentuoja švietimo ir mokslo ministro patvirtintas

Asmens įgytų kompetencijų vertinimo tvarkos aprašas, kuriame nustatomi bendri vertinimo iniciavimo, vertinimo komisijos sudarymo, vertinimo užduočių parengimo, vertinimo proceso vykdymo ir įvertinimo rezultatų įforminimo reikalavimai. Profesiniame ar profesinio rengimo standarte gali būti apibrėžtos tam tikros konkrečiai kvalifikacijai būdingos vertinimo sąlygos.

Už vertinimo kokybę atsako kompetencijų vertinimo institucijos. Vertinimo kokybę užtikrinama tinkamai parenkant vertinimo komisijos narius ir juos apmokant, vertinimo procesą tobulinant pagal nuolat renkamus vertintojų atsiliepimus ir pasiūlymus bei panaudojant kompetencijų vertinimo institucijose įdiegtų vidinių kokybės užtikrinimo sistemų teikiamas galimybes. Nacionaliniu lygmeniu vykdoma kompetencijų vertinimo institucijų veiklos stebėseną pagal suderintus rodiklius, surinkta informacija kasmet analizuojama ir skelbiama viešai bei, ja remiantis, planuojamos vertinimo sistemos tobulinimo priemonės.

3.4. Modulinio profesinio mokymo sistemos valdymas

Modulinio profesinio mokymo sistemos valdymo paskirtis – laiduoti modulinio profesinio mokymo kokybę vadybos priemonėmis: įgaliojimų ir atsakomybės pasiskirstymu, planavimu, stebėseną ir priežiūra.

Modulinis mokymas, sudarydamas sąlygas lanksčiai prisitaikyti prie ūkio ir kvalifikacijos siekiančių asmenų poreikių, viena vertus, reikalauja labiau decentralizuoti valdymą, į sprendimų priėmimą efektyviau įtraukti socialinius dalininkus. Kita vertus, gerokai keičiasi mokymosi procesas ir jo organizavimas tampa žymiai sudėtingesniu. Todėl labai svarbu laiku ir kokybiškai parengti reikiamus teisės aktus, kuriuose būtų aiškiai apibrėžtos visų profesinio mokymo sistemos dalyvių funkcijos ir atsakomybė. Kartu reikia neužmiršti, kad nuo dalykais grindžiamo mokymo prie modulinio mokymo bus pereinama palaipsniui, kad bus pereinamasis laikotarpis, kai teikėjams tuo pat metu teks vykdyti abiejų tipų programas.

Nacionaliniame lygmenyje į profesinio mokymo sistemos valdymą socialiniai dalininkai įtraukiami panaudojant Centrinio ir Sektorinių profesinių komitetų sistemą. Centrinis profesinis komitetas gali inicijuoti reikalingų teisės aktų parengimą, nustato prioritetinius sektorius vykdant programų pertvarką ar atnaujinant modulines programas, pataria kompetencijų vertinimo institucijų akreditacijos klausimais. Sektoriniai profesiniai komitetai pritaria atitinkamo sektoriaus formaliojo profesinio mokymo programų, skirtų kvalifikacijai įgyti, rengimui, vertina programų atitiktį profesiniame standarte ar profesinio rengimo standarte nustatytiems reikalavimams. Teikėjo lygmenyje socialiniai dalininkai įtraukiami per savivaldos institucijas. Šiame veiklos bare patartina pasinaudoti profesinio mokymo įstaigų, kurios turi viešosios įstaigos statusą, gerąja patirtimi.

Pereinant prie modulinio mokymo įvedamos dvi naujovės, kurių dabartinėje profesinio mokymo sistemoje užuomazgos buvo vos pas kai kuriuos teikėjus:

- sukuriamas nacionalinis modulių katalogas ir teikėjų lygmens modulių katalogai;
- mokymo procese visuotinai įdiegiamas iš darbo patirties ar neformaliai ir savarankiškai mokantis įgytų žinių ir gebėjimų vertinimas bei įskaitymas.

Būtina parengti tam skirtus teisės aktus, kuriuose būtų įvardintos atsakingos institucijos, ir numatyti atitinkamus išteklius.

Kad perėjimas vyktų sklandžiai, sudaromas modulinio profesinio mokymo sistemos plėtros veiksmų planas, kuriame aiškiai paskirstytos atsakomybės tarp atsakingų institucijų ir socialinių dalininkų. Vienai iš institucijų pavedama koordinuoti visą perėjimo procesą. Ši institucija kasmet atsiskaito Centriniam profesiniam komitetui, kuris savo pastabas pateikia Švietimo ir mokslo ministerijai.

Siekiant įvertinti modulinio profesinio mokymo sistemos pažangą ir nustatyti tobulintinas sritis, vykdoma reguliari stebėseną. Paskiriama atsakinga institucija, nustatomas atitinkamas rodiklių sąrašas, kurį, suderinus su Centrinio profesiniu komitetu, patvirtina švietimo ir mokslo ministras. Kasmet stebėsenos rezultatai apibendrinami ir atitinkama ataskaita pateikiama Švietimo ir mokslo ministerijai, pristatoma Centriniam profesiniam komitetui ir paskelbiama atsakingos institucijos interneto svetainėje.